Asiantuntijalausunto: HE 99/2025 vp

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan asunto- ja ympäristöjaostolle

Loimu ry:n lausunto liittyen valtion talousarvioon vuodelle 2026

Luonnon-, ympäristö- ja metsätieteilijöiden liitto Loimu ry kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto eduskunnan valtiovarainvaliokunnan asunto- ja ympäristöjaostolle valtiontalousarvioesityksestä vuodelle 2026. Loimu edustaa laajalti luonnontieteellisten, ympäristö- ja metsäalojen korkeasti koulutettuja ammattilaisia. Edustamamme alat tuovat Suomelle merkittävän mahdollisuuden tulevaisuuden menestykseen ja ne ovat ratkaisevia ilmastonmuutoksen ja luontokadon torjunnassa sekä maallemme asetetun hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamisessa. Toivomme, että huomioitte lausuntomme päätöksiä tehdessänne.

Pääviestimme on, että edellisinä vuosina linjatut säästöt aiheuttavat jo merkittävää haittaa ympäristöministeriön hallinnonalan tavoitteille, eikä näiden lisäksi uusia säästöjä vuodelle 2026 tulisi enää tehdä. Seuraavassa huomioitamme budjetin momenttien mukaisessa järjestyksessä.

Ympäristöhallinnon toimintamenot (momentti 35.01.01)

Hallitusohjelmassa päätettyjen säästöjen lisäksi v. 2025 linjattiin lisää säästöjä koko valtionhallintoon. Ympäristöhallinnon osalta tämä toimintamenosäästö on 700 000 euroa, aiempien ja suurempien leikkausten päälle. Uuden lupa- ja valvontaviraston on määrä aloittaa 1.1.2026 ja tästäkin kokonaisuudesta on alkuperäiseen suunnitelmaan nähden jo ennakolta leikattu rahoitusta. Olemme huolissamme uuden viraston mahdollisuuksista toteuttaa ympäristöhallinnon lakisääteisiä tehtäviä sekä työntekijöiden riittävyydestä suhteessa työmäärään, kun resurssit vähenevät ja samalla tehtävät jonkin verran lisääntyvät.

Loimu ry esittää, että v. 2025 päätetty toimintamenosäästö 700 000 euroa perutaan.

Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (momentti 35.01.04)

Suomen ympäristökeskus SYKE tekee merkittävää työtä kestävän kehityksen edistämiseksi. SYKE:n tuottaman tutkimustiedon tarve tulee kasvamaan tulevina vuosina. Loimu ry on huolissaan SYKE:n rahoitusrakenteesta ja sen riippuvuudesta ulkopuolisesta rahoituksesta. Tyypillisesti EU-hankkeissa edellytetään vähintään 20 % omarahoitusosuutta, ja on riskinä, että SYKE joutuu jättäytymään Suomen kannalta edullisten ja kustannustehokkaiden tutkimushankkeiden ulkopuolelle, mikäli valtio net-

torahoitus SYKE:lle ei kasva nykyisestä. Tämä omarahoitusosuuden merkityksen kasvu mainitaan talousarvioesityksessäkin. Vuonna 2025 päätetyt lisäsäästöt aiempien päälle hankaloittavat tilannetta entisestään. Positiivisena seikkana haluamme nostaa esille tutkimuslaitosten post doc -ohjelman, joka on hyvä mahdollisuus nuorille tutkijoille päästä mukaan SYKE:n tutkimustyöhön.

Loimu ry esittää, että v. 2025 päätetty toimintamenosäästö 1,4 miljoonaa euroa perutaan.

Tutkimusalus Arandan rahoitus sisältyy SYKE:n kokonaisrahoitukseen. Viime vuosina aluksen rahoitus on ollut epävakaalla pohjalla ja sitä on jouduttu hakemaan muun muassa lisätalousarvioiden kautta. Aranda kuuluu Suomen kansalliseen tutkimusinfrastruktuuriin ja sen merkitys Suomen merentutkimukselle on suuri.

Loimu ry esittää, että Arandan lakisääteisten toimintojen ja tutkimuksellisten tavoitteiden saavuttamiseksi aluksen toiminnalle ja ylläpidolle varataan erillinen, riittävä ja korvamerkitty summa.

Ympäristön- ja luonnonsuojelu (momentti 35.10.)

Ympäristön- ja luonnonsuojelun rahoituksesta leikattiin heti vaalikauden alussa kokonaisuudessaan noin kolmannes. Loimu on huolissaan Suomea velvoittavien kansallisten ja kansainvälisten ympäristö- ja luontotavoitteiden saavuttamatta jäämisestä määrärahojen riittämättömyyden vuoksi. Yksinkertaisin ratkaisu olisi lisätä rahoitusta vapaaehtoisen suojelun ohjelmiin METSO ja Helmi. Vuonna 2023 näille ohjelmille oli osoitettu lähes 7 miljoonaa euroa nykyistä enemmän. Suojelutavoitteiden kannalta suojeltavien alueiden määrää pitäisi pystyä kasvattamaan nyt kun se vielä on mahdollista.

Loimu ry esittää, että momentille Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot 35.10.63 osoitetaan 10 miljoonan euron lisärahoitus.

Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (momentti 35.10.52)

Metsähallituksen Luontopalvelut joutui supistuneen budjettirahoituksen takia jo ennen nykyhallituksen tekemiä säästöjä toteuttamaan syksyllä 2023 todella suuret muutosneuvottelut, joiden seurauksena Luontopalvelujen vakinaisten asiantuntijoiden määrää vähennettiin useilla kymmenillä ja määräaikaisten työntekijöiden työsuhteita ei jatkettu, vaikka merkittävää osaa Metsähallituksen lakisääteisistä tehtävistä hoidettiin juuri määräaikaisten työntekijöiden työpanoksella. Vähennysten seurauksena suomalaisten hyvinvoinnille tärkeitä palveluja retkeilyalueilla ja lukumäärältään lisääntyneissä kansallispuistoissa on vähennetty huomattavasti sekä luontokeskuksia ja kansallisesti merkittäviä, mutta hoitoa vaativia kulttuuriperintökohteita on karsittu.

Kuluvana vuonna 2025 momentille 35.10.52 on lisätalousarviot mukaan lukien osoitettu 52,325 miljoonaa euroa, mutta vuodelle 2026 talousarvioesityksessä esitetään vain 47,649 miljoonaa euroa. Leikkausesitys on siis 4,7 miljoonaa euroa kansallisomaisuudesta ja luonnosta huolehtivalle organisaatiolle, joka jo toissa vuonna joutui merkittävästi supistamaan toimintaansa ja henkilöstöään. Vuodesta 2021 vähennystä olisi huimat yli 23 miljoonaa euroa!

EU:n ennallistamisasetuksen tulevat kansalliset tavoitteet tuovat paineita ja merkittävää lisätyön tarvetta valtion metsiin. Ennallistamisen kasvavat tavoitteet eivät kuitenkaan ole realistisia suhteessa kiristyvään budjettiin. Tärkeä merkitys ennallistamisasetuksen toteuttamisessa on Helmi-elinympäristöohjelmalla 2021–2030. Ohjelmassa tehdään ennallistamistyötä, hidastetaan luontokatoa ja samalla

myös ilmastonmuutosta. Siksi Helmi-ohjelma tarvitsee lisärahoitusta vuodelle 2026, kuten Luontopalvelut on ehdottanut JTS 2026−2029 esityksessään. Luontopalvelut toivonut ensi vuodelle 10 miljoonan euron lisärahoitusta Helmi-ohjelman toteutukseen.

Metsähallituksen hoitoon lakisääteisesti osoitetuissa kulttuuriperintökohteissa on runsaasti korjausvelkaa, ja tilannetta ei helpota se, että Luontopalveluilla ei ole enää käytössään Rikosseuraamuslaitoksen vankityörahaa ja vankityövoimaa, jolla on hoidettu merkittävä osa etenkin eteläisen Suomen retkeilyinfrasta. Valtiovarainministeriön vetämässä STRAVA-työryhmässä arvioitiin vuonna 2023, että valtion kulttuurihistoriallisten ja kokonaisturvallisuuden kannalta strategisten kohteiden kunnostaminen vaatisi noin 75 miljoonan euron rahoituksen kertaluonteisiin korjaus- ja kunnostustoimiin ja lisäksi noin 4 miljoonan euron vuosittaista rahoitusta vähintään seuraavan kymmenen vuoden ajan. Luontopalvelut on itse esittänyt JTS 2026-2029 esityksessä 4,75 miljoonan euron lisärahoitusta kulttuuriperintökohteiden kunnostamiseen vuonna 2026.

Koska Metsähallituksen Luontopalvelut on joutunut vähentämään henkilöstöään ja sen myötä myös yleisölle tarkoitettuja palveluja, kuten opastuskeskuksia, se koettaa korvata ne digitaalisilla asiakaspalveluilla, mikä ei tietenkään ole sama kuin kasvokkain tapahtuva asiakaspalvelu. Digitalisaation edistäminen on kuitenkin myös hallitusohjelman mukaista tuottavuuden lisäämistä. JTS 2026−2029 esityksessään Luontopalvelut esittää 0,7 miljoonan euron lisärahoitusta vuodelle 2026 digikokonaisuuden kehittämiseen.

> Loimu ry:n mielestä ei ole oikein osoittaa lisäsäästöjä Luontopalveluille, joka jo vuonna 2023 joutui budjettileikkausten takia huomattaviin henkilöstövähennyksiin ja jolla on rahoituksen pienuuden takia vaikeuksia selvitä lakisääteisistä tehtävistään ja EU:n ennallistamisasetuksen toteuttamisesta. Siksi **esitämme momentille 35.10.52 lisärahoitusta 14 miljoonaa euroa**.

Helsingissä 30.9.2025

Luonnon-, ympäristö- ja metsätieteilijöiden liitto Loimu ry

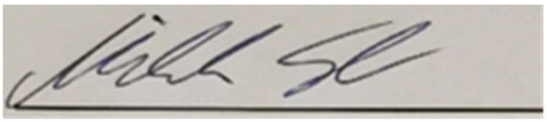

Mikko Salo

Toiminnanjohtaja

Aaro Riitakorpi

Yhteiskuntasuhde- ja neuvottelupäällikkö

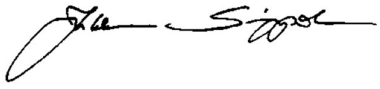

Jukka Sippola

Neuvottelupäällikkö